

HE 113/2021 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vapaasta sivistystyöstä annetun lain 10 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vapaasta sivistystyöstä annettua lakia siten, että maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyyn koulutuksen valtionosuusrahoitus erotettaisiin omaksi kokonaisuudekseen vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmässä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT.....	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
3 Tavoitteet	9
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	9
4.1 Keskeiset ehdotukset	9
4.2 Pääasialliset vaikutukset	9
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset.....	9
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	10
4.2.3 Vaikutukset oppilaitosten toimintaan	10
4.2.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset	10
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	11
6 Lausuntopalaute	11
7 Säännöskohtaiset perustelut	12
8 Voimaantulo	12
9 Suhde muihin esityksiin.....	13
9.1 Suhde talousarvioesitykseen.....	13
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisenjärjestys	13
LAKIEHDOTUS.....	14
Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain 10 §:n muuttamisesta.....	14
LIITE.....	15
RINNAKKAISTEKSTI	15
Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain 10 §:n muuttamisesta.....	15

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2022—2025 vapaan sivistystyön maahanmuuttajien kotouttamiskoulutukseen lisätään vuosittain 5 milj. euroa. Hallituksen päätöksen mukaan lisärahoitus kohdennetaan uusiin suoritteisiin koulutukseen, joka on hyväksytty kotoutumisen edistämiseksi annetun lain (1386/2010) 11 §:ssä tarkoitettuun opiskelijan kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyyn koulutukseen (maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelmaan hyväksytty koulutus). Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelmaan hyväksytty koulutus ehdotetaan muodostettavaksi omaksi kokonaisuudeksi vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmässä.

Hallituksen esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä virkatyönä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö järjesti lainvalmistelun yhteydessä kuulemistilaisuuden maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyyn koulutukseen kehittämiseksi 10.6.2021.

Hallituksen esitys on käsitelty kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa 17.8.2021.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat nähtävillä osoitteessa: <https://mi-nedu.fi/hanke?tunnus=OKM043:00/2021>

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Nykytila

Vapaan sivistystyön oppilaitosten toiminnasta ja rahoituksesta säädetään vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) ja vapaasta sivistystyöstä annetussa asetuksessa (805/1998). Lain mukaan vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus. Vuonna 2021 kansalaisopistoja on 176, kansanopistoja 75, kesäyliopistoja 19, opintokeskuksia 12 sekä 11 valtakunnallista liikunnan koulutuskeskusta ja 3 alueellista.

Vapaan sivistystyön koulutukselle on ominaista, että koulutuksen tavoitteista ja sisällöistä päättävät oppilaitosten ja organisaatioiden taustayhteisöt pääsääntöisesti itse ylläpitämislupansa rajoissa. Olennainen piirre vapaan sivistystyön koulutukselle on myös osallistumisen omaehtoisuus. Koulutusta ei säädellä opetussuunnitelmien tai tutkinnon perusteiden lukuun ottamatta kansanopistojen oppivelvollisille suunnattua vapaan sivistystyön koulutusta. Opetushallitus on 11.1.2021 julkaissut kansanopistojen oppivelvollisille suunnatun vapaan sivistystyön koulutuksen opetussuunnitelman perusteet.

Vapaan sivistystyön oppilaitosmuodoista säädetään vapaasta sivistystyöstä annetun lain 2 §:ssä. Vapaan sivistystyön oppilaitoksia ovat kansalaisopistot, kansanopistot, kesäyliopistot, liikunnan koulutuskeskukset ja opintokeskukset. Vapaasta sivistystyöstä annettua lakia sovelletaan

myös steinerpedagogista opettajankoulutusta ja muuta koulutusta järjestävään Snellman-korkeakouluun.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi lain 4 §:n mukaan myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan lain mukaisen oppilaitoksen ylläpitämiseen. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että on olemassa sivistystarve ja että hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset oppilaitoksen ylläpitämiseen ja koulutuksen järjestämiseen. Oppilaitosta ei voida perustaa taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Luvassa määrätään ylläpitäjää ja oppilaitosta koskevien tietojen lisäksi oppilaitoksen koulutustehtävä, opetuskieli sekä tarvittaessa erityinen koulutustehtävä ja muut koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot. Muutoksista ylläpitämislupa päätetään opetus- ja kulttuuriministeriö. Vapaan sivistystyön oppilaitokset voivat ylläpitämisluvassa mukaisessa koulutustehtävässä painottaa myös arvo- ja aatetaustaansa, kasvatustavoitteitaan tai erityisiä koulutustehtäviään.

2.2 Vapaan sivistystyön rahoitus

Vapaan sivistystyön oppilaitosten koulutuksen käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta säädetään vapaasta sivistystyöstä annetun lain 4 luvussa. Valtionosuus muodostuu kaikissa vapaan sivistystyön oppilaitosmuodoissa lain 8 §:n mukaan siten, että käyttökustannusten valtionosuuden peruste on kunkin oppilaitosmuodon käyttökustannusten pohjalta suoritetta kohti laskettavan yksikköhinnan ja suoritteen tulo. Suorite ja valtionosuusprosentti vaihtelevat oppilaitosmuodoittain.

Kansanopistojen suoritteina käytetään opiskelijaviikkoja. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten suoritteina käytetään opiskelijavuorokausia ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten suoritteina käytetään opiskelijapäiviä. Kansalaisopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten suoritteina käytetään opetustunteja.

Lain 9 §:ssä säädetään valtionosuuden määrästä. Pykälän 1 momentin mukaan kansanopiston, kansalaisopiston ja kesäyliopiston ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta 57 prosenttia sekä opintokeskuksen ja liikunnan koulutuskeskuksen ylläpitäjälle 65 prosenttia 8 §:n mukaan lasketusta euromäärästä. Valtionosuutta myönnetään kuitenkin sata prosenttia kansanopiston, opintokeskuksen, kansalaisopiston tai kesäyliopiston ylläpitäjälle lain 8 §:n mukaan lasketusta euromäärästä opetus- ja kulttuuriministeriön 10 §:n nojalla vahvistamalle määrälle sellaista oppilaitoksen ylläpitäjän järjestämää koulutusta, joka on hyväksytty kotoutumisen edistämiseksi annetun lain 11 §:ssä tarkoitettuun opiskelijan kotoutumissuunnitelmaan. Oppivelvollisuuden laajentamiseen liittyen 9 §:n 1 momenttia on muutettu lailla vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta (479/2021), joka tulee voimaan 1.8.2021. Momenttiin tehdyllä muutoksella, sadan prosentin valtionosuus 8 §:n mukaan lasketusta euromäärästä myönnetään kansanopiston ylläpitäjälle opetus- ja kulttuuriministeriön 10 §:n nojalla vahvistamalle määrälle oppilaitoksen järjestämää oppivelvollisuuslain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua koulutusta. Oppivelvollisuuslain 5 §:n 2 momentin mukaisessa koulutuksessa oppivelvollinen, joka on suorittanut perusopetuslain 26 §:n 1 momentissa tarkoitetun perusopetuksen ja jolta puuttuu perusopetuksen jälkeisen koulutuksen suorittamiseksi riittävä suomen tai ruotsin kielen taito, voi suorittaa oppivelvollisuutta kansanopistossa järjestettävässä sellaisessa koulutuksessa, jossa noudatetaan kotoutumisen edistämiseksi annetun lain 20 §:n 2 momentissa tarkoitettuja aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai Opetushallituksen laatimaa maahanmuuttajille tarkoitetun koulutuksen opetussuunnitelmasuosittelusta. Snellman-korkeakoulu -nimisen oppilaitoksen ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta 57 prosenttia 8 §:n mukaan lasketusta euromäärästä.

Pykälän 2 momentin mukaan yhdistetyssä oppilaitoksessa valtionosuusprosentti määräytyy kunkin oppilaitosmuodon osalta erikseen. Pykälän 4 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi hakemuksesta myöntää kansanopiston ylläpitäjälle enemmän valtionosuutta kuin mitä 1 momentissa säädetään, jos oppilaitoksen luvan mukainen pääasiallinen koulutustehtävä on vaikeasti vammaisille järjestettävä koulutus. Lisäksi lailla vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta (1219/2020) on 9 §:ään lisätty uusi 5. momentti, jonka mukaisesti kansanopiston ylläpitäjälle, joka järjestää lain 7 a luvussa tarkoitettua oppivelvollisille suunnattua koulutusta, myönnetään valtionosuutta koulutuksen järjestämiseen sata prosenttia 8 §:n mukaan lasketusta euromäärästä opetus- ja kulttuuriministeriön 10 §:n nojalla vahvistamalle määrälle oppilaitoksen ylläpitäjän järjestämää oppivelvollisuuteen kuuluvaa koulutusta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö säätelee vapaan sivistystyön valtionosuusmenoja vuosittain valtion talousarviossa suoritekiintiöllä, jotka ovat jaettavissa oppilaitoksille. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa lain 10 §:n nojalla vuosittain valtion talousarvion rajoissa valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävien opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien sekä opetustuntien määrän. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain valtion talousarvion rajoissa niiden opiskelijaviikkojen ja opetustuntien määrän edellä mainituista opiskelijaviikoista ja opetustunneista, joihin 9 §:n 1 ja 5 momentin mukaisesti myönnetään sadan prosentin valtionosuus. Pykälän 1 momenttiin on lailla vapaan sivistystyön muuttamisesta (1219/2020) lisätty edellä mainittu viittaus lain 9 §:n 5 momenttiin. Lakimuutos tulee voimaan 1.8.2021. Yhdistetyn oppilaitoksen osalta suoritteiden määrät vahvistetaan erikseen kullekin oppilaitosmuodolle.

Suoritemäärät kansanopistojen ja kansalaisopistojen osalta vahvistetaan siten, että pääosa niiden suoritteista on kiintiöity. Kansalaisopistoilla ja kansanopistoilla noin 90 prosentin osuus valtion talousarvion mukaisesta suoritemäärästä muodostaa ylläpitäjäkohtaisen kiintiön. Jäljelle jäävä 10 prosentin osuus muodostaa liikkuvan osuuden, joka kansalaisopistoilla jaetaan väestömäärän sekä työttömien, vieraskielisten ja yli 63-vuotiaan väestön määrän muutosten perusteella. Kansanopistoissa liikkuvan osan jakoperusteena on kolmen vuoden toteutuneiden suoritteiden keskiarvo. Opintokeskusten suoritteet on kiintiöity kokonaisuudessaan. Kesäyliopistojen suoritteet jaetaan vakiintuneen tavan mukaan siten, että jako perustuu edellisen vuoden arvioon toteutuneista suoritteista sekä kahden sitä edeltävän vuoden suoritteiden toteutumaa. Pykälän 2 momentin valtuussäännöksen nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää suoritteiden määrien laskemisesta ja suoritteiden määrien huomioon ottamisesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää lain 11 §:n mukaisesti opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien ja opetustuntien yksikköhinnat seuraavaa vuotta varten. Yksikköhinnat määrätään varainhoitovuodelle arvioidun kustannustason mukaisiksi.

Opiskelijaviikon yksikköhinta lasketaan kansanopistoille vuosittain jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna kansanopistojen toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset opistojen saman vuoden opiskelijaviikkojen määrällä. Käyttökustannuksiin luetaan mukaan kansanopistojen ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjanpidon mukaiset poistot. Poistojen lukemisesta käyttökustannuksiin säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää opistossa asuvien perusteella tehtävästä opiskelijaviikkojen yksikköhinnan korottamisesta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi säätää yksikköhinnan korottamisesta opistoissa, joiden ylläpitäjien ylläpitämisluvassa määrättyä pääasiallisena koulutustehtävänä tai osana koulutustehtävää on vaikeasti vammaisille tarkoitettu koulutus, taikka osana koulutustehtävää on työelämän aktiiviseen kansalaisuuteen ja työolojen kehittämiseen tarkoitettu koulutus tai ylläpitämisluvassa erityisestä syystä määrättävä muu erityinen koulutustehtävä Kansanopistojen yksikköhinnat on määrättävä siten, että yksikköhintojen mukaisesti lasketut rahoituksen perusteena käytettävät

euromäärät yhteenlaskettuina vastaavat keskimääräisten yksikköhintojen perusteella laskettavia euromääriä.

Opetustunnin yksikköhinta kansalaisopistoille, kesäyliopistolle ja opintokeskukselle lasketaan vuosittain jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä kunkin oppilaitosmuodon toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset kunkin oppilaitosmuodon saman vuoden opetustuntien määrällä. Käyttökustannuksiin luetaan mukaan kansalaisopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten ylläpitäjien vapaan sivistystyön toimintaan liittyvät kirjanpidon mukaiset poistot. Lain 13 a §:n mukaan kansalaisopistojen, kansanopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten yksikköhintoja korotetaan yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjän osalta siten, että korotus vastaa yksityisten oppilaitosten ylläpitäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityisille oppilaitosten ylläpitäjille kustakin oppilaitosmuodosta aiheutuneista arvonlisäverotomista kustannuksista.

Vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmässä ei ole lakisääteistä kunnan rahoitusosuutta. Valtionosuuden ulkopuolelle jäävät kustannukset katetaan pääasiassa opiskelijamaksuilla ja ylläpitäjän muulla rahoituksella. Lain 24 §:n mukaan opiskelijoilta voidaan periä opetuksesta kohtuullisia maksuja. Maksua ei kuitenkaan peritä kansanopiston, opintokeskuksen, kansalaisopiston tai kesäyliopiston järjestämästä opetuksesta siltä osin, kuin se on hyväksytty kotoutumisen edistämisestä annetun lain 11 §:ssä tarkoitettuun opiskelijan kotoutumissuunnitelmaan. 1.8.2021 voimaan tulevalla lailla (1219/2020) maksua ei myöskään peritä 7 a luvussa tarkoitettussa koulutuksessa eikä oppivelvollisuuslain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettussa koulutuksessa. Maksuista päättää oppilaitoksen ylläpitäjä.

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 14 §:n mukaan oppilaitoksen ylläpitäjälle voidaan myöntää laatu- ja kehittämisavustuksia, opintoseteliavustuksia, rakenteellista kehittämistä tukevia avustuksia sekä ylimääräisiä avustuksia käyttökustannuksiin valtion talousarviossa osoitettujen määrärahojen rajoissa.

2.3 Nykytilan arviointi

Vapaan sivistystyön oppilaitoksilla on pitkä kokemus maahanmuuttajien tarpeisiin vastaavan koulutuksen kehittämisestä ja toteuttamisesta. Vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat vuosien varrella tiedostaneet maahanmuuttajat tärkeäksi koulutuksen kohderyhmäksi. Oppilaitoksiin on kehittynyt maahanmuuttajien koulutuksen järjestämisen erityisosaamista. Koulutusta on pääasiassa toteutettu vapaan sivistystyön koulutuksena. Monet vapaan sivistystyön ylläpitäjät ovat, vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen lisäksi, järjestäneet maahanmuuttajille aikuis-ten perusopetusta, ammatillista koulutusta tai työvoimahallinnon hankintakoulutusta.

Vapaasta sivistystyöstä annettua lakia muutettiin lailla vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta 1.1.2018 alkaen siten, että kansalaisopistot, kansanopistot, kesäyliopistot ja opintokeskukset saivat 100 %:in valtionosuuden maahanmuuttajan suorittamasta koulutuksesta, joka on hyväksytty maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelmaan. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää vuosittain, kuinka monta suoritetta enintään rahoitetaan sata prosenttisesti. Samana vuonna tuli voimaan perusopetuslain muutoksella (1507/2016) aikuisten perusopetuksen uudistus, joka myös mahdollistaa maksuttoman koulutuksen nuorille maahanmuuttajille. Ennen vuotta 2018 voimaan tulleita edellä mainittuja uudistuksia vapaasta sivistystyöstä annetun lain 14 §:n mukainen nuorisotakuun opintosetelirahoituksen tarkoituksena oli mahdollistaa nuorille maahanmuuttajille maksuton koulutusväylä. Uudistusten tultua voimaan, vapaan sivistystyön mukainen maahanmuuttajien koulutus on rahoitettu pääosin valtionosuudella eikä opintoseteliavustuksilla, joilla on lähinnä korjattu valtionosuusrahoituksen riittämättömyyttä. Nuorille

HE 113/2021 vp

maahanmuuttajille tarkoitetun opintosetiavustusten valtionavustusmäärään (1,903 milj. euroa) ei ole enää vuoden 2018 uudistusten jälkeen kohdistunut valtionavustusmäärää vastaavaa hakutarvetta.

Vapaan sivistystyön kotoutumissuunnitelman mukainen koulutusmalli, joka perustuu vapaan sivistystyön maahanmuuttajakoulutusta valmistelevan työryhmän ehdotuksiin, on monipuolistanut maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon opiskelumahdollisuuksia ja osaltaan tukenut maahanmuuttajien polkuja koulutukseen ja työelämään. Koulutuksen keskeisenä sisältönä ovat luku- ja kirjoitustaidon ja suomen tai ruotsin kielen taidon opinnot sekä muut kotoutumisen edistämistä annetun lain tavoitteiden mukaiset sisällöt. Opintoja voidaan yhdistää toiminnallisiin sisältöihin. Koulutuksen kohderyhmänä ovat erityisesti henkilöt, jotka tarvitsevat joustavia tai osa-aikaisia koulutusmahdollisuuksia kuten kotona lapsia hoitavat vanhemmat ja henkilöt, joiden arvioidaan tarvitsevan erityisesti toiminnallista opiskelua, mutta myös muut henkilöt, joiden tarpeita muu koulutustarjonta ei tällä hetkellä vastaa. Osa-aikainen koulutus soveltuu myös työssä käyville. Eduskunta päättää vuosittain valtion talousarviossa, kuinka monta suoritusta enintään rahoitetaan. Kotoutumissuunnitelmaan perustuvan koulutuksen hoitamiseksi siirrettiin työ- ja elinkeinoministeriön momentilta valtion talousarviossa vapaan sivistystyön momentille 4,927 milj. euroa vuodesta 2018 alkaen. Tämä määräraha käytetään maahanmuuttajien koulutusta koskevan valtionosuuden korottamiseen, mutta uusiin suoritteisiin määräraha ei riitä.

Valtion talousarviossa päätetään suoritteiden enimmäismäärästä oppilaitosmuodoittain. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain 100 prosenttisesti rahoitettavien suoritteiden enimmäismäärät valtion talousarviossa päätettyjen suoritteiden kokonaismäärien rajoissa eri oppilaitosmuotojen toteutumien suhteessa, siten, että 100 prosenttisesti valtionosuudesta johtuva määräraharähtäry pöy pöy kokonaisuutena ennallaan.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus KARVI totesi elokuussa 2020 julkaisemassa arvioinnissaan Maahanmuuttajien koulutuspolut, että arviointitulosten mukaan vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat ottaneet hyvin haltuunsa uuden koulutustehtävän. Vuonna 2021 117 vapaan sivistystyön oppilaitosta on saanut rahoitusta tätä tehtävää varten, mikä vastaa n. 41,5 prosenttia kaikista vapaan sivistystyön oppilaitoksista.

Vapaan sivistystyön lain 10 §:n mukaan suoritteiden enimmäismäärästä päätetään oppilaitosmuodoittain valtion talousarviossa vuosittain, jonka perusteella opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain rahoitettavat opiskelijaviikot ja opetustunnit. Maahanmuuttajille tarkoitettua koulutuksen rahoittamiseksi on valtion talousarviossa vapaan sivistystyön momentille varattu 4,927 milj. euroa vuodesta 2018 alkaen. Määrärahalla korotetaan jo olemassa olevien suoritteiden valtionosuusprosentti 57 prosenttisesta tai 65 prosenttisesta sataprosenttiseksi. Kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyyn koulutuksen valtionosuuden korotuksen saaneiden suoritteiden enimmäismäärä määräytyy siten, että talousarviossa tähän tarkoitukseen myönnetty 4,927 milj. euroa ei ylitä. Suoritteiden lisäämiseen käytettävissä oleva määräraha ei riitä. Vuonna 2018 voimaan tulleen maahanmuuttajien koulutusta koskevan uudistuksen yhteydessä rahoitusta ei lisätty suoritteisiin, mikä on tehnyt rahoituksen riippuvaiseksi muusta vapaan sivistystyön koulutuksesta.

Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyyn koulutuksen rahoitus sisältyy vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmään, joten vapaan sivistystyön muun koulutuksen toteutuneiden suoritteiden määrä vaikuttaa kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyyn koulutuksen rahoitukseen. Mikäli oppilaitos päättää järjestää koulutusta siten, että vuosittain vahvistettu suorittemäärä ylittyy, oppilaitoksen rahoituksessa huomioidaan kuitenkin vain se osa suoritteista, joka on vahvistettujen suoritteiden mukainen. Oppilaitoksen mahdollisten ”ylisuoritteiden” toteuttaminen

huomioidaan rahoituksen laskennassa seuraavasti: Esimerkiksi oppilaitoksella, jolla on yhteensä 5 500 suoritetta (1 000 kotoutumissuunnitelman mukaista + 4 500 muuta suoritetta) ja vahvistettu suoritemäärä yhteensä 5 000 suoritetta, kotoutumissuunnitelman suoritteet olisivat $5\,000/5\,500 \times 1\,000 = 909$ ja muut suoritteet $5\,000/5\,500 \times 4\,500 = 4\,091$. Mikäli vuosittain vahvistettu suoritemäärä ei ylitä, kotoutumissuunnitelman mukaiset suoritteet ovat toteutuneiden kotoutumissuoritteiden määrän mukaisia.

Mikäli kotoutumissuunnitelman suoritteet kaikissa vapaan sivistystyön oppilaitosmuodoissa yhteisesti ovat tämän edellä kuvatun suhteuttamisen jälkeen edelleen suuremmat kuin mihin 100 prosentin rahoitus riittää, kaikkien oppilaitosten suoritemäärää supistetaan vielä tasaisesti kaikille yhtä suurella kertoimella alaspäin, jotta päästään rahoituksen enimmäismäärään eli 4,927 milj. euroon. Mikäli taas toteutuneiden suoritteiden määrä on niin alhainen, että edellä kuvatun suhteuttamisen jälkeen koko käytettävissä oleva euromäärä ei tule käytetyksi, suhteutusta kevennetään tasaisesti kaikille yhtä suurella kertoimella ylöspäin, jotta päästään rahoituksen enimmäismäärään eli 4,927 milj. euroon. Kullekin oppilaitokselle myönnetään kuitenkin enintään suoritemäärä, jonka vastaa heidän toteumaansa.

Tämä riippuvaisuus oppilaitoksien toteuttamista ”ylisuoritteista” on aiheuttanut tilanteen, jossa oppilaitokset, jotka toimivat kasvukeskuksissa, joissa kysyntä on suurta sekä vapaan sivistystyön muusta koulutuksesta, että kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyistä koulutuksesta, saavat huomattavasti alhaisemman osuuden rahoitettua toteuttamistaan kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyistä suoritteistaan, kuin mikä tilanne on muualla Suomessa.

Vuonna 2018 kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyssä koulutuksessa opiskeli n. 4 000 henkilöä, ja talousarviossa olevalla euromäärällä pystyttiin rahoittamaan vain 43 prosenttia koulutuksen järjestämisen kokonaiskustannuksista, loppuosan rahoituksesta oppilaitokset ovat joutuneet vapauttamaan tähän tarkoitukseen supistamalla muuta koulutustarjontaa oppilaitoksissa. Vuonna 2019 opiskelijoita kyseisessä koulutuksessa oli jo n. 5 200, jolloin valtionosuusrahoituksen riittävyys oli vieläkin alhaisempi. Lisäksi on odotettavissa, että koulutusmäärät tulevat entisestään kasvamaan, koska oppivelvollisuuden laajentamiseen liittyen tulee 1.8.2021 voimaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain 9 §:n muutos, jonka mukaan oppivelvolliset maahanmuuttajat, joilta puuttuu riittävä kielitaito toiselle asteelle siirtymiselle voivat suorittaa oppivelvollisuuttaan kansanopiston järjestämässä koulutuksessa, jossa noudatetaan kotoutumisen edistämistä annetun lain 20 §:n 2 momentissa tarkoitettuja aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai Opetushallituksen laatimaa maahanmuuttajille tarkoitettua koulutuksen opetussuunnitelmasuosittelua. Myös tähän koulutukseen myönnetään lain 9 §:n mukaan sadan prosentin valtionosuus, joka rahoitetaan vapaan sivistystyön kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyyn koulutukseen valtion talousarviossa siihen varatusta 4,927 milj. euron suuruisesta määrärahasta.

Kotoutumissuunnitelmaan hyväksyty koulutus on yhteiskunnallinen tehtävä, joka on annettu vapaalle sivistystyölle toteutettavaksi, eikä ole perusteltua, että rahoitusjärjestelmä kohtelee oppilaitoksia eri tavalla riippuen siitä, missä osassa maata koulutusta toteutetaan. Valtion talousarviossa maahanmuuttajien koulutukseen vapaan sivistystyön momentille osoitettu valtionosuusrahoitus on osoittautunut riittämättömäksi vastamaan maahanmuuttajien kasvavaan koulutustarpeeseen.

Vapaan sivistystyön toimijoissa löytyy sekä osaamista ja halua hoitaa laajemminkin maahanmuuttajien koulutusta. Lisäksi vapaa sivistystyö on osoittautunut joustavaksi koulutusmuodoksi, joka nopeasti reagoi yhteiskunnan koulutustarpeisiin. Tällä hetkellä rajoittavaksi tekijäksi muodostuu kuitenkin tähän tarkoitukseen myönnettävien uusien suoritteiden puuttuminen, mikä on johtanut siihen, että vapaan sivistystyön toimijat joutuvat pohtimaan, kuinka paljon

olemassa olevista muun vapaan sivistystyön koulutuksen suoritteista he voivat irrottaa tähän tarkoitukseen aiheuttamatta muun toiminnan merkittävää supistumista. Ongelma näkyy etenkin suurimmissa kaupungeissa. Maahanmuuttajakoulutuksen ja muun vapaan sivistystyön koulutuksen rahoituksen riittämättömyydestä aiheutuvan vastakkainasettelun syntymisen ehkäisemiseksi olisi tarkoituksenmukaista eriyttää maahanmuuttajille tarkoitetun, kotoutumissuunnitelman mukaisen koulutuksen rahoitus omaksi kokonaisuudekseen vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmässä.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on irrottaa maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyt koulutuksen rahoitus omaksi kokonaisuudekseen vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmässä, josta myönnettäisiin maahanmuuttajakoulutuksen sataprosenttisesti rahoitettavia suoritteita. Kun maahanmuuttajien rahoituksesta muodostettaisiin oma kokonaisuus, poistuisi tämän koulutuksen riippuvuus muusta vapaan sivistystyön koulutuksen suoritetoteutumista. Rahoituksen eriyttäminen estäisi maahanmuuttajakoulutuksen ja muun vapaan sivistystyön koulutuksen rahoituksen riittämättömyydestä aiheutuvan vastakkainasettelun syntymisen. Muutos myös selkiyttäisi vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmää ja parantaisi sen ymmärrettävyyttä. Tämä osaltaan turvaisi maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyt koulutuksen asemaa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 10 §:ssä säädetään valtionosuuden laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistamista. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että maahanmuuttajien koulutuksen suoritteiden määrät, joihin myönnetään sadan prosentin valtionosuus, irrotettaisiin muista opetus- ja kulttuuriministeriön vuosittain valtion talousarvion rajoissa valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävistä vapaan sivistystyön suoritteista. Maahanmuuttajien rahoituksen muodostamiseksi omaksi kokonaisuudekseen näin ollen tarvitaan uusia, valtionosuuden laskelmissa käytettäviä sataprosenttisesti maksettavia suoritteita vähintään sama määrä kuin nykyisellä rahoituksella on voitu korottaa suoritteiden valtionosuusprosenttia 57 prosentista tai 65 prosentista sataprosenttiseksi. Muussa tapauksessa maahanmuuttajien koulutukseen osoitettujen suoritteiden määrä pienenee erottamisen seurauksena.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Vapaan sivistystyön valtionosuudet maksetaan valtion talousarvion momentilta 29.10.31. Maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyt koulutuksen rahoituksen muodostamiseksi omaksi kokonaisuudekseen tarvitaan opetus- ja kulttuuriministeriön laskelman mukaan yhteensä 11,8 milj. euroa valtionosuusrahoitusta, jotta tähän koulutukseen osoitettujen suoritteiden määrä ei pienene nykyisestäään. Opetus- ja kulttuuriministeriö ehdotti valtion talousarvioon 7 milj. euron lisäystä maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyt koulutuksen rahoitukseen. Tämä olisi vastannut sitä suoritemäärää, joka olisi tarvittu, jotta suoritemäärä ja talousarviossa valtionosuuden korottamiseksi varattu 4,927 milj. euroa olisivat yhdessä muodostaneet sataprosenttisen rahoituksen maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyille koulutukselle arviolta noin 4000 opiskelijalle.

Nuorille maahanmuuttajille tarkoitetun opintoseteliavustusten valtionavustusmäärään (1,903 milj. euroa) viimeisinä vuosina ei ole kohdistunut valtionavustusmäärää vastaavaa

HE 113/2021 vp

hakutarvetta. Vapaan sivistystyön mukainen maahanmuuttajien koulutus on rahoitettu pääosin valtionosuudella eikä opintoteliavustuksilla, koska vuonna 2018 toteutuneiden uudistusten myötä nuorten maahanmuuttajien pääasiallinen maksuton koulutusväylä on joko vapaan sivistystyön kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyssä koulutuksessa tai uudistetussa yhtenäisessä aikuisten perusopetuksessa. Siirtämällä 1,903 milj. euroa valtionavustuksista (maahanmuuttajien nuorisotakuun opintoteliavustus) valtionosuusjärjestelmään, maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyyn koulutuksen käytettäväksi rahoitussummaksi muodostuu 11,83 milj. euroa, kun valtion talousarviossa on vapaan sivistystyön kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyä koulutusta varten varattu 4,927 milj. euroa ja hallituksen kehyspäätöksellä rahoitusta on lisätty vielä 5 milj. euroa.

Suoritejako maahanmuuttajien koulutukseen perustuu kuten tähänkin saakka varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden toteutuneisiin suoritteisiin, eli viimeisimpään mahdolliseen käytössä olevaan suoritetoteumatietoon. Käytännössä talousarviossa määrättäisiin jatkossa oppilaitosmuotokohtaiset enimmäissuoritemäärät, mutta näiden valtionosuuteen oikeuttavien yksikköjen enimmäismäärän estämättä määrättäisiin, että enintään 11 830 000 euroa voidaan käyttää 100 prosentin valtionosuudella rahoitettuihin suoritteisiin maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyyn koulutukseen. Muutoksen jälkeen muuhun vapaan sivistystyön koulutukseen jaetaan suoritteita valtion talousarviossa olevien enimmäissuoritemäärien puitteissa.

Jatkossa mikäli toteumaa on enemmän kuin mihin määräraha riittää, myönnettävien suoritteiden määrä, joka perustuu oppilaitoksen varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden toteumatietoihin, suhteutetaan kaikilta oppilaitosmuodoilta ja oppilaitoksilta samalla kertoimella tasaisesti alaspäin, kunnes saavutetaan talousarviossa määrätty rahoituksen enimmäistaso.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Kun nuorille maahanmuuttajille tarkoitetun opintoteliavustusten määräraha siirretään yhdistettäväksi valtionosuusrahoitukseen, yksi valtionavustushaku poistuu Opetushallitukselta, mikä vapauttaa työaikaa muihin tehtäviin. Valtionosuusjärjestelmään tehtävät muutokset eivät vaikuta viranomaisten työtä lisäävästi.

4.2.3 Vaikutukset oppilaitosten toimintaan

Muutosten myötä valtionavustusrahoitusta on talousarviossa vuosittain noin 4000 opiskelijan tarpeen kattavasti, ja rahoituksen perusteena on oppilaitosten aikaisempi tämän koulutuksen suoritetoteuma. Tämä luo oppilaitokselle rahoituksen jatkumon, jonka turvin he voivat suunnitella toimintaansa ja kehittää koulutusta. Kansalaisopistot ja kansanopistot ovat voineet hakea valtionavustusta nuorille maahanmuuttajille tarkoitetun valtionavustushaun kautta. Muutosten myötä näitä vuosittain toistuvia hakemuksia ei enää tarvitse tehdä, vaan kaikki jaettavissa oleva raha maahanmuuttajien koulutustarpeeseen jaetaan laskennallisesti valtionosuusjärjestelmän kautta kyseistä koulutusta toteuttaville oppilaitoksille. Muutos parantaisi rahoituksen ja toiminnan suunnittelun ennakoitavuutta sekä vapaan sivistystyön että maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen rahoitusjärjestelmien läpinäkyvyyttä/ymmärrettävyyttä.

4.2.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Kun maahanmuuttajien tarpeeseen tarkoitettu kotoutumissuunnitelmaan hyväksytty koulutus rahoitettaisiin 100 prosenttisesti valtionosuusrahoituksena valtion talousarviossa tähän koulutukseen osoitetusta määrärahasta, valtionavustusrahoitukseen liittyvä harkinnanvaraisuus poistuisi

tämän kohderyhmän osalta vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmästä. Tämä parantaisi maahanmuuttajien yhdenvertaista kohtelua yhteiskunnassa, kun heille osoitettu koulutus rahoitettaisiin vastaavalla tavalla kuin kaikki muu pysyväisluonteinen koulutus koulutusjärjestelmässä. Myös oppilaitosten asema muuttuisi entistä yhdenvertaisemmaksi, kun avustusmäärärahan saamisen ei olisi vuosittaisista henkilöresursseista ja osaamisesta riippuvaista.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Toinen maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyyn koulutuksen rahoituksen järjestämisen vaihtoehtona on ollut esillä valtionavustusrahoitus. Tällöin vapaan sivistystyön toimijat, jotka suunnittelevat järjestävänsä koulutusta hakevat vuosittain valtionavustusta koulutuksen järjestämiseen. Toimijoiden tulisi pystyä arvioimaan valtionavustusta koskevassa hakemuksessaan koulutuksen järjestämisen tarvetta ja määrää. Hakemusten käsittelyssä käytetään harkintaa ja rahoituksen myöntäminen on riippuvainen hakijan taidosta tehdä hyvä hakemus, kyvystä tehdä oikea arvio tarvittavasta volyymistä ja hakemuksen käsittelijän alueellisesta tilanteen asiantuntemuksesta. Valtionavustuksella rahoitettu koulutus eroaa aikaisemmin käytetystä hankintamenettelystä siten, että valtionavustuksella rahoitettu koulutus on rajattu opetus- ja kulttuuriministeriön oppilaitoksen ylläpitämisluvan saaneille toimijoille, kun hankintakoulutus on avoin kaikille koulutusmarkkinoiden toimijoille. Valtionavustusrahoitus ei rahoitusmuotona kuitenkaan edistä koulutuksen pitkäjänteistä kehittämistä hankintakoulutusta paremmin, kun toimijoilla ei ole varmuutta koulutuksen jatkumisesta vuodesta toiseen.

Luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen siirtyessä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle tavoiteltiin pysyvämpää koulutuksen järjestämismuotoa, jossa koulutuksen pitkäjänteinen kehittäminen olisi mahdollista. Tätä ei aikaisempi koulutuksen hankintamenettely ollut mahdollistanut. Valtionosuudella rahoitettu koulutus mahdollistaa koulutuksen järjestämisen vuodesta toiseen ja näin ollen koulutuksen järjestävät tahot voivat luottaa siihen, että koulutusta rahoitetaan, mikäli sitä järjestetään. Tämä on perusta sille, että oppilaitokset voivat panostaa myös koulutuksen pitkäjänteiseen kehittämiseen. Kytkeällä myös tämä erityisesti maahanmuuttajille suunnattu koulutus valtionosuusjärjestelmään, mahdollistetaan myös, että maahanmuuttajien tarvitsema koulutus rahoitetaan pysyvästi ja vastaavin rahoituksen keinoin, kuin muuta koulutusta maassamme.

Laskennallisen periaatteen pohjalta toimiva valtionosuusjärjestelmä, jossa koulutuksen aikaisempi toteutettu volyyymi suoraan vaikuttaa tulevan rahoituksen tasoon, on koulutuksen järjestämisen ja kehittämisen parhaiten mahdollistama rahoitusvaihtoehto, kun koulutustarve ei ole satunnainen vaan pysyvä vuodesta toiseen. Se takaa myös yhdenvertaisen koulutuksen järjestämisen mahdollisuuden kaikilla alueilla, joilla tälle koulutukselle on tarvetta.

6 Lausuntopalautte

Hallituksen esitys oli lausuntokierroksella 24.6.–9.8.2021. Lausuntopyyntö lähetettiin keskeisille sidosryhmille, jonka lisäksi myös muut tahot ovat voineet jättää lausuntonsa lausuntopalvelu.fi-portaalissa. Lausuntoja saapui yhteensä kahdeksan kappaletta. Lausunnon antoivat Bildningsalliansen rf, Vapaa Sivistystyö ry, Kansalaisopistojen liitto KoL, Lapin ELY-keskus, Suomen Kuntaliitto ry, ELY-keskus (yhteinen lausunto Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Hämeen ELY-keskus, Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Kainuun ELY-keskus, Pirkanmaan ELY-keskus, Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Savon ELY-keskus, Uudenmaan ELY-keskus ja Varsinais-Suomen ELY-keskus) sekä Suomen kansanopistoyhdistys. Valtiovarainministeriö ilmoitti, että asiassa ei ole lausuttavaa hallituksen esitysluonnoksesta.

Kaikki lausunnonantajat pitivät hallituksen esityksessä esitettyä vapaan sivistystyön maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyt koulutuksen rahoitusjärjestelmään ehdotettua muutosta tarkoituksenmukaisena ja kannettavana. Useissa lausunnoissa ehdotusta pidettiin vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmää selkeyttävänä. Lausuntopalautteen pohjalta ei tehty muutoksia lakiehdotukseen.

Useissa lausunnoissa tuotiin esiin vapaan sivistystyön koulutuksen yleisiä kehittämistarpeita. Kaikissa launnossa kiinnitettiin huomiota siihen, että kotoutumisajan ylittäneiden maahanmuuttajien osalta rahoituksen varmistaminen tulisi jatkossa pyrkiä turvaamaan. Useissa launnoissa todettiin, että vapaan sivistystyön koulutuksessa kotoutumisajan ylittäneille käytetty opintotuki- tai hankerahoitus ei riitä kestävien kotoutuspolkujen rakentamiselle, jos valtioneuvoston selonteon kotoutumisajan lyhennys kolmesta vuodesta kahteen vuoteen toteutuu. Ratkaisuksi toivottiin pysyvämpiä rahoitusmalleja turvaamaan kaikkien sivistykselliset oikeudet toteutuvat, ja jotta jokainen pääsee eteenpäin opinto- ja työllistymispolullaan ilman katkoja.

7 Säännöskohtaiset perustelut

10 §. *Valtionosuuden laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen.* Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 10 §:n 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain valtion talousarvion rajoissa valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävän opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien sekä opetustuntien määrän. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain valtion talousarvion rajoissa niiden opiskelijaviikkojen ja opetustuntien määrän edellä mainituista opiskelijaviikoista ja opetustunneista, joihin 9 §:n 1 ja 5 momentin mukaisesti myönnetään sadan prosentin valtionosuus. Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuun maahanmuuttajakoulutukseen myönnettävien suoritteiden erottamiseksi muista vapaan sivistystyön suoritteista, lain 10 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaisi erillisenä muista vapaan sivistystyön suoritteista vuosittain valtion talousarviossa tähän koulutukseen varatun määrärahan rajoissa niiden opiskelijaviikkojen ja opetuntien määrän, joihin 9 §:n 1 momentin mukaan myönnetään sadan prosentin valtionosuus. Täten maahanmuuttajakoulutuksen suoritteet ja niiden rahoitus eivät olisi enää riippuvaisia muista vapaan sivistystyön koulutuksen suoritteista. Muilta osin pykälää ei ehdoteta muutettavaksi.

Maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelman mukaiseen koulutukseen myönnettävien suoritteiden määrä perustuisi vapaan sivistystyön oppilaitoksen varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden toteumatietoihin. Jos vapaan sivistystyön toimijat toteuttavat maahanmuuttajien vapaan sivistystyön koulutusta enemmän kuin mihin valtion talousarviossa siihen varattu määräraha riittää, myönnettävien suoritteiden määrä, suhteutettaisiin kaikilta oppilaitosmuodoilta ja oppilaitoksilta samalla kertoimella tasaisesti alaspäin, kunnes saavutetaan talousarviossa määrätty rahoituksen enimmäistaso.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.1.2022.

9 Suhde muihin esityksiin

9.1 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Suomen perustuslain (731/1999) 16 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Erottamalla vapaan sivistystyön maahanmuuttajien koulutus omaksi kokonaisuudeksi vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmässä, ja lisäämällä koulutuksen rahoitusta edistetään maahanmuuttajien opiskelumahdollisuuksia ja siten perustuslain 16 §:n 2 momentin toteutumista. Oppivelvollisuuden laajentamisen yhteydessä perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan, että oppivelvollisuuteen kuuluva opetus on siten perustuslain 16 §:n 1 momentissa tarkoitettua perusopetukseksi (PeVL 43/2020 vp, s. 4). Koska vapaasta sivistystyöstä annetun lain 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuun maahanmuuttajakoulutus on yksi oppivelvollisuuslaissa mainituista oppivelvollisuuskoulutuksista, joissa oppivelvollinen voi suorittaa oppivelvollisuuttaan, tukee ehdotus myös perustuslain 16 §:n 1 momentin mukaista oikeutta saada maksutonta perusopetusta. Hallituksen käsityksen mukaan ehdotukseen ei sisälly perusoikeuksien rajoituksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Perustuslain 120 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on itsehallinto sen mukaan kuin Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991) erikseen säädetään. Ehdotettu sääntely ei koskisi Ahvenanmaalla asuvia, koska Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 14 kohdan mukaisesti Ahvenanmaan maakunnalla on lainsäädäntövalta muun muassa opetusta ja oppisopimusta koskeissa asioissa.

Esitystä voidaan pitää perusoikeusmyönteisenä.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

vapaasta sivistystyöstä annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 10 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1219/2020, seuraavasti:

10 §

Valtionosuuden laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain valtion talousarvion rajoissa valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävän opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien sekä opetustuntien määrän. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa lisäksi vuosittain valtion talousarvion rajoissa niiden opiskelijaviikkojen ja opetustuntien määrän edellä mainituista opiskelijaviikoista ja opetustunneista, joihin 9 §:n 5 momentin mukaisesti myönnetään sadan prosentin valtionosuus. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain valtion talousarvion rajoissa niiden opiskelijaviikkojen ja opetustuntien määrän, joihin 9 §:n 1 momentin mukaisesti myönnetään sadan prosentin valtionosuus. Yhdistetyn oppilaitoksen osalta suoritteiden määrät vahvistetaan erikseen kullekin oppilaitosmuodolle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

Helsingissä 2.9.2021

Pääministeri

Sanna Marin

Opetusministeri Li Andersson

Laki

vapaasta sivistystyöstä annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 10 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1219/2020, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

10 §

*Valtionosuuden laskemisessa käytettävien
suoritteiden määrän vahvistaminen*

*Valtionosuuden laskemisessa käytettävien
suoritteiden määrän vahvistaminen*

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain valtion talousarvion rajoissa valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävän opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien sekä opetustuntien määrän. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa lisäksi vuosittain valtion talousarvion rajoissa niiden opiskelijaviikkojen ja opetustuntien määrän edellä mainituista opiskelijaviikoista ja opetustunneista, joihin 9 §:n 1 ja 5 momentin mukaisesti myönnetään sadan prosentin valtionosuus. Yhdistetyn oppilaitoksen osalta suoritteiden määrät vahvistetaan erikseen kullekin oppilaitosmuodolle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain valtion talousarvion rajoissa valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävän opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien sekä opetustuntien määrän. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa lisäksi vuosittain valtion talousarvion rajoissa niiden opiskelijaviikkojen ja opetustuntien määrän edellä mainituista opiskelijaviikoista ja opetustunneista, joihin 9 §:n 5 momentin mukaisesti myönnetään sadan prosentin valtionosuus. *Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain valtion talousarvion rajoissa niiden opiskelijaviikkojen ja opetustuntien määrän, joihin 9 §:n 1 momentin mukaisesti myönnetään sadan prosentin valtionosuus.* Yhdistetyn oppilaitoksen osalta suoritteiden määrät vahvistetaan erikseen kullekin oppilaitosmuodolle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .